

ÚLOHA č. 52

Studium spektra rentgenového záření

Pomůcky:
rentgen

Úkol: Proměřte spektrum rentgenového záření.

- Dílní úkoly:**
1. Proměřte spektrum rentgenového záření při konstantním anodovém napětí rentgenové lampy.
  2. Určete vlnové délky spektrálních čar K_α a K_β , a jim příslušné energie $E_{K_\alpha}, E_{K_\beta}$ v keV. Porovnejte s teoretickými hodnotami.
  3. Proměřte spektrum rentgenového záření pro několik hodnot anodového napětí.
  4. Graficky znázorněte závislost $\lambda_{\min}$ na U^{-1} , vyrovnejte ji metodou nejmenších čtverců a ze směrnice určete Planckovu konstantu h . Vypočtenou hodnotu h srovnajte s teoretickou a stanovte její relativní odchylku.

Připomínky k měření a vyhodnocení:

Po zapnutí programu **Measure** nastavte parametry pro měření úkolu č. 1 podle obr. 1.

The screenshot shows the 'Rentgen' software window with the following settings:

- Druh měření:** spektra, přenosová křivka, počet impulzů, Comptonův jev
- data X:** Úhel krystalu
- Emisní proud:** 1 mA
- Integrační konstant:** 2 s
- Napětí:** konstantní napětí (35 kV), proměnné napětí (minimální: 27 kV, maximální: 35 kV, přírůstek: 4 kV)
- Režim rotace:** 2:1 vázaný režim, pevný úhel krystalu (45°), oba úhly konstantní
- Úhel krystalu:** počáteční úhel (4°), koncový úhel (30°), přírůstek úhlu (0,1°)
- Nastavení:** Materiál anody: Cu; Krystal: LiF (100); d=201,4pm; Absorbér: bez absorbéru; Filtr: bez filtru
- Zobrazení:** Úhel krystalu, Četnost impulzů, Úhel detektoru, Spektrum, Napětí, Geometrie, Emisní proud

Buttons: Pokračova, Zrušit. Version: Ver 02.00

Obr. 1

Měření začínejte od úhlu 4° , abyste detektor zbytečně neničili dopadem primárního svazku. Pro stanovení závislosti minimální vlnové délky na anodovém napětí zvolte 3 hodnoty napětí v intervalu (25 – 35) kV. Nastavení proveďte podle obr. 2 (počáteční napětí můžete zvolit jiné) spektrum rentgenového záření měřte pouze v intervalu $4,5^\circ - 7,5^\circ$ po $0,1^\circ$. Čas pro toto měření volte 20 s.

Obr. 2

Úhel, který odpovídá $\lambda_{\min}$ odečtíte z grafu spektra jako úhel, který odpovídá poloze krystalu, v které se již začíná detegovat difragované rentgenové záření (bod, kde je minimum křivky spektra a posléze nárůst četnosti pro zvětšující se úhly).